

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
БЕКІТІЛДІ
2020 жылғы 23 сәуір
№ 139 хаттама

**Басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру
ЕРЕЖЕСІ
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ**

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру жөніндегі осы ереже (бұдан әрі – Ереже) Қазақстан Республикасының заңнамасына, «Халық» сақтандыру компаниясы» Қазақстан Халық банкінің еншілес сақтандыру ұйымы» акционерлік қоғамының ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес әзірленді және басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру шартының (бұдан әрі – Сақтандыру шарты) сақтандыру талаптарын, оны жасасу тәртібін, шартты қолдауды және орындауды реттейді.

2. Осы Ережеде төмендегідей анықтамалар пайдаланылады:

1) **рейстің кідіруі** – көлік құралын уақтылы жөнелтпеу;

2) **контрагент** – Сақтанушымен жасасылған азаматтық-құқықтық шарттың бір тарабы болып табылатын жеке немесе заңды тұлға;

3) **сапардан бас тарту** – Сақтанушының өз еркінен тәуелсіз себептер бойынша сапарға шығудан амалсыз бас тартуы;

4) **өндірістік қызметтегі үзіліс** – Сақтанушының өндірістік және (немесе) коммерциялық қызметінің тоқтауы;

5) **инвестицияларды жоғалту** – Сақтанушының басқа өндірістік құрылымдарға, корпоративтік, мемлекеттік немесе муниципалдық бағалы қағаздарға салған инвестицияларының толықтай немесе ішінара жоғалуы;

6) **ұңғымаға бақылауды жоғалту** – Сақтанушы қиратылған (зақымдалған) мүліктің сақтандырылған сынықтарын алып тастау, сұрыптау, құлату, бекітуді бақылауды қалпына келтіруге байланысты тартуы мүмкін күтпеген шығындардың тәуекелі;

7) **жұмысты жоғалту** – Сақтанушыны (жеке тұлғаны) жұмыссыз ретінде халықты жұмыспен қамту орталығына тіркеу және есепке қоюдан тұратын оның өмірінде болуы мүмкін оқиға;

8) **Сақтанушы** – Сақтандырушымен сақтандыру шартын жасасқан әрекетке қабілетті жеке тұлға немесе заңды тұлға. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Сақтандыру шарты бойынша тек Сақтанушының өзінің және оның пайдасындағы тәуекел ғана сақтандырылуы мүмкін;

9) **сақтандыру мүддесі** – Сақтанушының тәуекелдердің алдын алу және сақтандыру жағдайының басталуын болдырмаудағы мүліктік мүддесі;

10) **сақтандыру жағдайы** – оның басталуымен Сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жүзеге асыруды қарастыратын оқиға.

Сақтандыру тәуекелі ретінде қарастырылатын оқиғада төменде санамаланған белгілердің барлығы болуға тиіс:

– оқиғаның басталу ықтималдығы мен кездейсоқтығы;

– оқиғаның басталуының нақты уақытына немесе орнына, сондай-ақ оқиғаның басталу салдарынан болған залалдардың мөлшеріне қатысты болжанбайтындығы;

– оқиға Сақтандыру шартының қолданылуы шегінде сөзсіз және объективті түрде болуға тиіс, бұлар жөнінде тараптар немесе ең болмағанда, Сақтанушы көрінеу білді немесе алдын ала хабардар болды деген қауіптің болмауы;

– оқиғаның басталуында Сақтанушының мүліктік мүддесі үшін теріс, экономикалық тұрғыдан тиімсіз салдардың болуы;

– оқиғаның басталуы Сақтанушының ерік-қалауымен және (немесе) пиғылымен байланысты болмауы және пайда алу және (немесе) ұтыс алу (алыпсатарлық тәуекел) мақсатын көздемеуі;

11) **Сақтандырушы** – басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру қызметін жүзеге асыру құқығына лицензиясы бар, сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушыға Сақтандыру шартында белгіленген сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін

жүзеге асыруға міндетті «Халық» сақтандыру компаниясы» Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы» акционерлік қоғамы;

12) **сату – сатып алу мәмілелері бойынша залалдар** – сатып алушының Сақтанушы сатқан тауарлардың, орындалған жұмыстардың, көрсетілген қызметтердің, басқа мүліктің құнын толықтай немесе ішінара төлемеуі;

13) **мерзімдік депозиттер және ағымдағы шоттар бойынша залалдар** – банктің, басқалай қаржы ұйымының белгіленген мерзімде салым сомасына (олар бойынша проценттерді) толықтай немесе ішінара төлемеуі, олардың иелерінің өкімі бойынша Сақтанушының шоттарынан ақша бермеу немесе операцияларды орындамау;

14) **құжатты жоғалту** – Сақтанушының жеке басын куәландыратын құжатты жоғалтуы.

3. Сақтандыру Сақтандырушы мен Сақтанушы арасында Қазақстан Республикасының қазіргі заңнамасына сәйкес жасалған Сақтандыру шартының негізінде жүзеге асырылады.

4. Сақтандыруға Сақтанушының құқыққа қарсы әрекеттері жатпайды.

5. Сақтандыру шартын жасасу кезінде тараптар осы Сақтандыру ережесінің кейбір ережелерін өзгертуі (алып тастауы) және (немесе) Сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына кереғар келмейтін басқа ережелермен толықтыруы мүмкін.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

6. Сақтандыру объектісі – Сақтанушының жұмысты жоғалту, табысты жоғалту, рейстің кідіруі, өндірістік қызметтегі үзіліс, инвестицияларды жоғалту, ұңғымаға бақылауды жоғалту, құжатты жоғалту, қолайсыз табиғи құбылыстар, нарықтық құнды жоғалту, сондай-ақ басқа залалдар, оның ішінде, Сақтанушының қаржылық – шаруашылық қызметті жүзеге асыруы салдарынан күтпеген залалдардың туындау тәуекеліне байланысты мүліктік мүдделері.

7. Сақтанушы біржолғы мәміле (келісімшарт, шарт, жоба және т.б.) бойынша залалдар тәуекелімен қатар, белгілі бір уақыт аралығындағы тәуекелді де сақтандыруға құқылы.

8. Егер сақтандырудың қандай-да бір бөлігінде сақтандыру өтемі, сақтандыру төлемі немесе қаржылық пайда Сақтандырушыны немесе оның органын БҰҰ-ның шешімдеріне, Қазақстан Республикасы, Еуропалық Одақ немесе АҚШ үкіметтерінің заңдары мен қаулыларына сәйкес қандай-да бір санкцияларға, тыйым салуларға немесе шектеулерге, сауда немесе экономикалық санкцияларға әкеп соқтырса, Сақтандырушы сақтандыру қорғанысын бермейді, сонымен қатар сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру үшін немесе Сақтандыру шарты бойынша кез-келген басқа қаржылық пайда алу үшін жауап бермейді.

3. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

9. Сақтандыру жағдайы деп Сақтандыру шартында қарастырылған, оның басталуымен Сақтандырушының Сақтанушыға сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндеті туындайтын, орын алған оқиға танылады.

10. Сақтандыру жағдайы деп күпеген қаржылық және мүліктік шығыстарға, сондай-ақ Сақтанушының шығындарына әкеп соқтырған төмендегідей оқиғалар танылады:

1) Төмендегілердің салдарынан Сақтанушының тауарларын, жұмыстарын, қызметтерін, басқа мүлкін сатып алу-сату мәмілелері бойынша залалдар тәуекелі:

а) дүлей апаттардың, өрттің, жарылыстың, апаттың кесірінен контрагенттің және оның қызметкерлерінің кінәсіз өндірістің (басқа қызметтің) тоқтауы және контрагентте түсімнің болмауы (анағұрлым азаюы);

б) контрагенттің сату көлемінің аяқ астынан күрт төмендеуі:

– нарықта сондай тауарларды сатушы жаңа сатушылардың пайда болуына байланысты оның өнімінің (тауарларының) сату бағамдарының төмендеуіне, олардың ұсыныстарының

сұраныстан артық болуына немесе бәсекелестің бағаның сол деңгейінде тұтынушылық сапасы жақсырақ тауарды сатуына байланысты;

– материалдық, отын-энергетикалық ресурстарға, тасымалдау қызметтеріне бағаның инфляциялық өсімінен, кредиттердің қымбаттауынан немесе халықтың нақты кірісінің кемуінен сатып алушылардың айналыстағы қаражатының жетіспеушілігіне байланысты олар шығарған тауарларға (жұмыстарға, қызметтерге) тұтынушылардың төлемге қабілетті сұранысының азайына орай;

– Сақтанушы контрагентінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес банкротқа ұшырауына байланысты;

в) өнімнің бұзылуы, сондай-ақ қаржы-шаруашылық жүзеге асыру кезінде қажетті нормалар, талаптар және режимдер сақталған кезде, оларды одан әрі кәдеге жарату немесе қайта өңдеу үшін кері қайтару қажеттілігі;

г) іс-шараларды (концерттер, көрмелер және т.б.) еріксіз түрде болдырмау не сатудың, билеттерді өткізудің жоспарланған деңгейіне (мөлшеріне) қол жеткізе алмау;

2) Төмендегілердің салдарынан Сақтанушының мерзімдік депозиттер мен ағымдағы шоттар бойынша залалдар тәуекелі:

а) банктің барлық активтерінің не активтерінің бөлігінің жоғалуына әкеп соқтырған дүлей апаттардың, өрттің немесе жарылыстың кесірінен;

б) банктердің, басқа қаржы ұйымдарының өтімділігін жоғалтуға әкеп соқтырған, валюта және қор нарықтарындағы ахуалдың аяқ астынан күрт өзгеруі;

в) банк қаражатының, басқалай қаржы ұйымының өтімді активтерінің елеулі бөлігінің жоғалуына және банктің, басқалай қаржы ұйымының төлем қабілеттілігінің төмендеуіне әкелген үшінші тұлғалардың (банктің немесе басқалай қаржы ұйымдарының қызметкерлерін қоспағанда) заңға қайшы әрекеттері;

г) банк, басқалай қаржы ұйымы берген кредиттер бойынша проценттік мөлшерлемелерінің кенеттен төмендеуі, проценттік табыстың келіп түсуін азайтқан кредит үшін кредиттің және кредиттер проценттерінің едәуір сомаларын кері қайтармау; егер Сақтандыру шартында (бағдарламасында) басқалай қарастырылмаса, проценттік табыстың едәуір төмендеуі деп күнтізбелік 3 (үш) ай ішінде проценттік шығындардың проценттік табыстардан артып кетуі танылады;

д) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте банктің, басқалай қаржы ұйымының банкротқа ұшырауы;

3) инвестициялау объектісіне төмендегілердің әсерінің салдарынан Сақтанушының нақты инвестицияларын толықтай немесе ішінара жоғалту тәуекелі:

а) дүлей апаттардың;

б) өрттің, жарылыстың, апаттың;

в) ұшу аппараттарының немесе олардың сынықтарының құлауы;

г) нарықтық конъюктураның, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қалыптастыру тәртібінің, өндіріс шығыстарының құрамының және өнімдерді, жұмыстарды, қызметтерді өткізу құрамдарының, сондай-ақ салық салу объектілерінің және мөлшерінің алдын ала ескерілмеген, жағымсыз өзгерістеріне;

4) Төмендегілердің салдарынан қоржын инвестицияларын және оларға кірістерді толық немесе ішінара жоғалту:

а) нарықтық конъюктураның және кірістіліктің төмендеуімен, бағалы қағаздардың өтімділігімен шарттасылған кәсіпкерлік қызметтің басқа шарттарының ескерілмеген, жағымсыз өзгерістеріне байланысты бағалы қағаздар эмитентінің қаржы-экономикалық жағдайының, төлем қабілеттілігінің құлдырауы;

б) бағалы қағаздармен, олардың котировкасымен олар бойынша проценттерді, дивидендтерді есептеу және төлеу операцияларындағы үшінші тұлғалардың (эмитенттің қызметкерлерін, маркет-мейкерлерін қоспағанда) заңсыз әрекеттері;

в) бағалы қағаздар эмитентінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте банкротқа ұшырауы;

5) Өндірістің төмендегілердің салдарынан үзіліске тұру тәуекелі:

а) дүлей апаттардың;

б) өрттің, найзағай соғуының, жарылыстың;

в) отын, газ құбырларының, электрмен, бумен, сумен қамсыздандыру жүйелерінің, технологиялық құрал-жабдықтардың апатынан;

г) ұшу аппараттарының немесе оның сынықтарының (бөліктерінің) және (немесе) олардағы жүктердің құлауынан;

д) үшінші тұлғалардың заңсыз әрекеттерінен;

е) олардың кінәсінен емес, дүлей апаттардың, өрттің, жарылыстың, апаттың салдарынан орын алған өнім берушілердің материалдық, отын-энергетикалық және басқа ресурстарды жеткізбеуі (толық жеткізбеуі), орындаушылардың жұмыстарды орындамауы, қызметтерді көрсетпеуі;

ж) конструктивтік, технологиялық сипаттағы, конструкциялық материалды таңдаудағы кездейсоқ қателіктері, жетімсіздіктері;

з) сынақтар кезінде анықталмаған, қолданыстағы жаңалықтардағы жасырын ақаулар;

и) жаңа техниканы, технологияны пайдаланудағы жұмыс кезінде білікті персоналдың кездейсоқ қателері, жетімсіздіктері.

Өндірістегі үзілістен болатын залал мыналардан құралады (Сақтандыру шартында тізбе жиынтығында не бөлек таңдалуы мүмкін):

– Сақтанушының өндірістегі үзіліс кезеңінде шаруашылық қызметті жалғастыру бойынша ағымдағы шығындарынан;

– өндірісте үзілістің басталуы салдарынан оның шаруашылық қызметінен түсетін кірісін жоғалтуы.

Сақтанушының шаруашылық қызметті жалғастыру бойынша ағымдағы шығындары – Сақтанушы үзіліс кезінде де зақымдалған немесе құртылған мүлікті қалпына келтіргеннен кейін, қысқа мерзім ішінде үзілген шаруашылық қызметін өндірістегі әкеп соқтырған залал келтірілер алдында болған көлемге дейін қалпына келтіру үшін сөзсіз жалғастыра беретін шығындар. Ондай шығындарға мыналар жатады:

– өткізілген өнімнің, тауардың немесе қызметтің көлеміне тәуелсіз Сақтанушы жұмысшыларының және қызметшілерінің еңбекақы бөлігі;

– әлеуметтік сақтандыру органдарына аударылатын төлемдер, Сақтанушының өндірістік және коммерциялық нәтижелеріне тәуелсіз төленетін басқа ұқсас төлемдер;

– егер аренда төлемдерін Сақтанушы жалға алынған мүліктің құртылу (опат болу), зақымдалу, жоғалу фактісіне қарамастан төлеуі тиіс болса, үй-жайды, жабдықты және Сақтанушы өзінің шаруашылық қызметі үшін жалға алатын басқа мүлікті жалға алу ақысы;

– Сақтанушының шаруашылық қызметінің нәтижелеріне тәуелсіз төленетін салықтар мен алымдар;

– белгіленген нормалар бойынша зақымдалмаған негізгі қорға немесе олардың зақымдалмаған қалған бөлігіне амортизациялық аударымдар;

– егер ол қаражат материалдық залалдың салдарынан доғарылған Сақтанушының шаруашылық қызметіне инвестициялау үшін пайдаланылған болса, кредиттер немесе басқа тартылған қаражаттар бойынша проценттер.

Сақтандыру шартында шығындардың тізбесі жиынтығында не кез келген құрамдасында таңдалуы, сондай-ақ шығындардың қосымша түрлері қосылуы мүмкін.

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру ережесі
2020 жылғы 23 сәуірден бастап қолданысқа енді

Сақтанушының шаруашылық қызметінен түсетін кірісті жоғалту егер оның шаруашылық қызметі материалдық залалдың басталуынан доғарылмаса, өндіріс кезінде ол алуы мүмкін кіріске ғана таратылады:

– өндірістік және ауылшаруашылық кәсіпорындар үшін – өнімдерді шығару және өткізу есебінен;

– кәсіпорындар мен қызмет көрсету саласының ұйымдары үшін – қызметтер көрсету есебінен;

– сауда және қамтамасыз ету кәсіпорындары үшін – тауарларды сатудан.

б) сату көлемдерінің, қосымша шығындардың және кәсіпкерлік қызметтен басқалай залалдардың төмендеу тәуекелі, атап айтқанда:

а) төмендегілер салдарынан тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету көлемінің төмендеуі:

– нарықта сатудың осындай бұйымдарын сатушылардың немесе ұсыныстың сұраныстан артуымен шарттасылған, ұқсас жаңа тауарлары бар, бағаның сол деңгейіндегі бәсекелестердің пайда болуы және Сақтанушы – кәсіпкердің сату бағасының төмендеуі;

– материалдық, отын-энергетикалық ресурстарға, көлік қызметтеріне бағаның инфляциялық өсімі, кредиттердің қымбаттауы және/немесе халықтың нақты кірістерінің төмендеуі салдарынан айналымдағы қаражаттың жетіспеушілігіне байланысты кәсіпкер өндірген (орындаған) тауарлардың, жұмыстардың, қызметтердің тұтынушыларының төлемге қабілетті сұранысының азаюы;

б) өнім берушілердің құрамының және шалғайлығының немесе шикізаттың, материалдардың, отын-энергетикалық және басқа ресурстардың құнының не тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді өндіру шығыстарының артуына себеп болған кәсіпкерлік қызметтің табиғи-климаттық шарттарының алдын ала болжанбаған өзгерісі;

в) олардың салдары кәсіпкердің басқа тұлғаларға берілген кепілгерлік және (немесе) кепілдік бойынша міндеттерін орындамаудан, валюта шоттары және шет елдік валютамен операциялар бойынша бағам өзгерісінің айырмашылығынан, үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы әрекеттерінен болатын залал болып табылатын болжалды жайсыз оқиғалар;

7) мерзімсіз (белгісіз мерзімге жасалған) еңбек шартының төмендегі негіздемелер бойынша бұзылуы салдарынан Сақтанушының жұмысты жоғалту тәуекелі:

а) қызметкер жұмыс берушімен бірге басқа аймаққа ауысудан бас тартқан кезде еңбек шартын тоқтату;

б) еңбек шартын жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыс беруші - заңды тарату кезінде не жұмыс беруші – жеке тұлғаның қызметін тоқтату кезінде бұзу;

в) еңбек шартын жұмыс берушінің бастамасы бойынша қызметкерлер санын немесе штатын қысқарту кезінде бұзу;

г) еңбек шартын жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыс берушінің экономикалық жай-күйін құлдыратуға әкеп соқтыратын өндіріс, жұмыстарды орындау және қызметтерді көрсету көлемінің төмендеуі кезінде бұзу. Бұл ретте сақтандыру қорғанысы егер жұмыс берушінің экономикалық жай-күйінің құлдырауы бір мезгілде және кейіннен 10 (он) және одан артық қызметкермен күнтізбелік 30 (отыз) күні ішінде еңбек шарттарын бұзуға әкеп соқтыратын жағдайларға таратылмайды;

д) заңды тұлғаның атқарушы органы басшысының, алқалы атқарушы органы мүшелерінің өкілеттіктері немесе заңды тұлға атқарушы органының жекелеген мүшесінің, сондай-ақ «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ішкі аудит қызметі жұмыскерлерінің және корпоративтік хатшының өкілеттіктері заңды тұлға мүлкі меншік иесінің не меншік иесі уәкілеттік берген тұлғаның (органның) немесе заңды тұлға уәкілетті органының шешімі бойынша мерзімінен бұрын тоқтатылғанда, жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзу;

е) белгісіз мерзімге жасалған еңбек шартын тараптардың келісімі бойынша бұзу, егер ондай келісімнің бастамасышы жұмыс беруші болса;

ж) белгісіз мерзімге жасалған еңбек шартын еңбек міндеттерін орындауға байланысты алған өндірістік жаракатқа, кәсіби сырқатқа байланысты денсаулық жағдайына қарай немесе өндіріспен байланысты емесе денсаулығының басқалай зақымдалуы бойынша бұзу;

8) Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысы кезеңінде орын алған келесідей себептер бойынша сапар жасаудан аламсыз бас тарту тәуекелі:

а) Сақтанушымен немесе оның жолдасымен немесе жақын туысқанымен болған, стационарда емделуді талап ететін кенеттен сырқаттану немесе жазатайым жағдай, егер, стационарда емделу қажеттігі болжалды сапар күніне дейін созылған болса, сондай-ақ Сақтанушы стационардан сапарды жасау күніне медициналық қарсы көрсеткіштермен шығарылмаған болса;

б) Сақтанушыға меншік құқығы бойынша тиесілі тұрғын жылжымайтын мүлікке мыналар салдарынан залал келтіру: дүлей апаттар; өрт; жарылыс; су құбыры, канализация, жылыту немесе өртке қарсы жүйелердегі апаттар салдары болып табылатын сумен зақымдалу; көрші үй-жайлардан су өту; шығу күніне дейін болған және Сақтанушының сапарға шығуына объективті кедергі келтіретін, үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы әрекеттері;

в) Сақтанушының немесе Сақтанушымен бірге шығатын оның жолдасының немесе баласының рұқсатнама ала алмауы, егер рұқсатнама алу үшін құжаттар (жиынтығында):

- уақытша баратын елдің талаптарына сәйкес ресімделген болса;
- елшілікке (консулдық, рұқсатнама орталығы) уақтылы тапсырылған болса;
- Сақтандыру шартын жасасқаннан кейін тапсырылған болса;

9) сапар кезінде жеке басын қуәландыратын құжаттарды жоғалту;

10) мыналар салдарынан екі сағаттан артық уақытқа рейсті кешіктіруге байланысты күтпеген шығындардың туындау тәуекелі:

- қолайсыз ауа-райы;
- мемлекеттік органдардың талаптары (көші-қон ведомствосы, терроризммен күрес ведомствосы, кеден қызметі, шекара бақылауы және т.б.);
- көлік құралының механикалық немесе техникалық зақымданулары;
- тасымалдаушының кінәсі бойынша басқа жағдайлар.

11) мыналар салдарынан Сақтанушының шығындары мен шығыстары тәуекелі:

– бақылаудан шыққан, сақтандырылған ұңғыманы бақылауды қалпына келтіруге немесе қалпына келтіру талпыныстарына байланысты, алайда, ұңғыма қайтадан бақылауға алынған сәтке дейінгі шығындар мен шығыстар;

– құрлық арқылы немесе теңіздің түбінен ағатын, сақтандырылған ұңғымадағы өртті, сақтандырылған ұңғыманың бақылаудан шығуы салдарынан туындаған, басқа ұңғымалардағы өртті сөндіру немесе сөндіру талпыныстары кезіндегі;

– бақылаудан шығу немесе тұтану қаупін төндіретін, сақтандырылған ұңғымадағы басқа өртті сөндіру кезіндегі;

– сақтандырылған ұңғымаларды немесе олардың кез келген бөліктерін қайтадан бұрғылау немесе қалпына келтіру, егер ұңғымалардың зақымдалуы немесе құртылуы ұңғымалардың бақылаудан шығуынан немесе бұрғылау, жөндеу жабдығының зақымдануынан немесе бұрғылау платформаларының жер үстіндегі немесе теңіз түбіндегі жарылыстарынан, найзағайдың соғуынан, жер үсті, судағы немесе әуе көлік құралдарымен соқтығысудан, бораннан немесе дауылдан, су тасқынынан, бұрғылау ұңғымасының, дерриктің немесе кранның құлауынан, бұрғылау ұңғымаларының, дерриктердің немесе мачталардың отыруынан немесе тартылуынан, жердің сілкінуінен, жанартау атқылауынан,

зәкірмен, зәкір шынжырларымен, қалтқымен немесе балықшылар жабдықтарымен соқтығысудан кейін орын алған болса.

Ұңғыма егер геологиялық себептер бойынша ұңғыманың сағасынан жердің үстіне, теңіздің түбіне немесе немесе басқа су қоймаларының түбіне шығатын және тез:

– өндірістегі превенторлар немесе шығарындының алдын алуға тағайындалған басқа жабдық арқылы тоқтатылуы;

– бұрғылау ерітіндісінің параметрлерін өзгерту арқылы немесе тампондау құралдары арқылы тоқтатылуы;

– өнеркісіп және тиісті пайдалы қазбаларды өндіру үшін қоршаған ортаға қауіпсіз пайдаланылуы мүмкін бұрғылау ерітіндісінің, мұнайдың, газдың немесе судың ағыны кенеттен және кездейсоқ туындаған жағдайларда бақылаудан шыққан болып саналады.

Ұңғымаға бақылау ол туралы мемлекеттік тау-кен техникалық бақылау органы немесе басқа уәкілетті орган тиісінше хабарланған сәттен бастап қалпына келтірілген болып саналады. Бұл ретте:

– бақылаудан шыққан ағын тоқтатылуда, тоқтатылған не тоқтатылуы мүмкін, немесе

– бақылаудан шыққан кезде тоқтатылған бұрғылау ұңғымаларындағы бұрғылау, тереңдету, қызмет көрсету, қайта өңдеу, аяқтау, жөндеу немесе ұқсас операциялар жаңғыртылды немесе жаңғыртылуы мүмкін, немесе

– бұрғылау ұңғымалары өндірістің бұрынғы күйіне келтірілді, жабылды не ұңғымаға бақылауды жоғалтқанға дейінгі кез келген ұқсас күйіне келтірілді, немесе

– бақылаудан шыққан ағын қауіпсіз бағытталды немесе өндісітік процеске қауіпсіз бағытталуы мүмкін.

11. Сақтандыру тәуекелдерінің, сақтандыру жағдайларының, олардың құрамдарының нақты тізбесі Сақтандыру шартында белгіленеді.

12. Сақтандыру шартында (бағдарламасында) күтпеген қаржы немесе мүліктік шығыстарға байланысты Сақтанушының басқа тәуекелдерін, сондай-ақ Сақтанушыға тәуелсіз шығындарды сақтандыру қарастырылуы мүмкін.

13. Сақтандыру жағдайының басталғанын, сондай-ақ ол келтірген залалдарды дәлелдеу Сақтанушыға жүктеледі.

14. Егер Сақтанушы жауапкершілігінің басталуы (жиынтығында):

1) Сақтандыру шартының (сақтандыру қорғанысының) қолданыс мерзімі ішінде болса;

2) Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру аумағында болса;

3) Сақтандыру шартында көрсетілген бір немесе бірнеше сақтандырылған тәуекелдің басталуы салдарынан орын алса, оқиға сақтандыру жағдайы деп танылады.

15. Егер Сақтандыру шартында басқалай қарастырылмаса, сақтандыру жағдайы:

а) егер Сақтанушы мәміле (келісімшарт, шарт, жоба және т.б.) бойынша залал шексе және ол залалдар бойынша үшінші тараптан Сақтанушы мен үшінші тарап арасындағы шарттың мерзімі аяқталған күннен кейінгі күнтізбелік 30 (отыз) күн ішінде өтемақы алмаса;

б) егер Сақтанушы белгілі бір уақыт аралығында қаржы-шаруашылық қызметінен залал шексе және ол залалдар бойынша үшінші тараптан Сақтанушы мен үшінші тарап арасындағы шарттың мерзімі аяқталған күннен кейінгі күнтізбелік 60 (алпыс) күн ішінде өтемақы алмаса, сақтандыру жағдайы басталған болып саналады.

4. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНДАҒЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДАҒЫ ШЕКТЕУЛЕР

16. Егер Сақтандыру шартында басқалай қарастырылмаса, төмендегілер салдарынан орын алған залалдар сақтандыру жағдайына жатпайды:

1) ядролық жарылыстың, радиацияның немесе радиоактивті ластанудың әсері;

- 2) әскери әрекеттері немесе әскери шаралар және олардың салдары, әскери қаруды қолдану;
- 3) террорлық актілер, арандатушылық қызмет;
- 4) азаматтық соғыстар, кез келген түрдегі халықтық толқулар, жаппай тәртіпсіздіктер немесе ереуілдер;
- 5) Сақтанушының өрт қауіпсіздігі ережелерін, өрт қаупі бар және жарылғыш заттарды және нәрселерді сақтау ережелерін, жұмыстарды жүргізу қауіпсіздігі және басқалай ұқсас талаптарды бұзуы;
- 6) аталған жұмыстар сақтандырылған қызмет болып табылатын жағдайларды қоспағанда, құрылыс-монтаж, жөндеу-әрлеу және іске қосу және ретке келтіру жұмыстарын жүргізу;
- 7) тұлғалардың алкогольмен, есірткімен немесе басқа затпен мас күйінде жасаған әрекеттері, егер көрсетілген тұлғалар сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға басталған кезде Сақтанушымен еңбек немесе азаматтық-құқықтық қарым-қатынаста болса;
- 8) сақтандырылған электр құрылғысына (немесе электр желісіне қосылған басқа жабдық) қысқа тұйықталған электр тоғының әсері, электр желісіндегі кернеудің немесе ток күшінің артуы, электр желісіндегі шамадан тыс кернеу;
- 9) асбесттің ағып кетуі немесе бөлінуі;
- 10) Сақтанушының (жолдасының, жақын туысының) жоспарлы түрде ауруханаға жатуы, санаторияда, курортта емделуі, қалпына келтіру және пластикалық операциялар жасатуы;
- 11) стационарда емделуді талап ететін, кенеттен болған сырқат немесе Сақтанушымен болған жазаайым жағдай немесе Сақтанушының стационардан сапарға шығуға қарсы медициналық көрсекіштерімен сапарға шығар алдындағы күнтізбелік екі күн бұрын шығару;
- 12) созылмалы сырқаттар немесе олардың стационарлық емді қажет етпейтін қабынуы;
- 13) дүлей апаттар (жердің сілкінуі, көшкін, боран, дауыл, су тасқыны, су басу, бұршақ немесе нөсер), Сақтанушының мүлкіне залал келтіруді және оның салдарларын, эпидемия, карантин, метеожағдайларды қоспағанда;
- 14) мына себептер бойынша жылжымайтын мүлікке залал келтіру:
 - а) Сақтанушының Қазақстан Республикасының заңнамасында немесе басқа нормативтік актілерінде белгіленген өрт қауіпсіздігі ережелері мен нормаларын бұзуы не уәкілетті органдардың өрті қауіпсіздігіне қатысты анықталған бұзушылықтарды және (немесе) кемшіліктерді жою туралы ұйғарымдарында белгіленген мерзімдерді бұзуы;
 - б) Сақтанушының өрт қаупі бар, улы, жарылғыш және күйдіргіш материалдарды сақтауы және (немесе) пайдалануы;
 - в) автоматты өрт сөндіру құралдарының өздігінен іске қосылуы;
 - д) Сақтанушының апатты және ескірген су құбыры, жылыту, канализация және өртке қарсы жүйелерді пайдалануы, Сақтанушының бұл жүйелерді пайдаланудың нормативтік мерзімдерін бұзуы немесе сақтамауы;
- 15) сақтандырылған сапар басталар күнге дейінгі күнтізбелік екі күн бұрын жылжымайтын мүлікке келтірілген залал;
- 16) құжаттарды уақытылы тапсырмау немесе толық тапсырмау не рұқсатнама алу тәртібін бұзу, оның ішінде, туристік немесе тиісті қызметтерді көрсететін басқа ұйым жіберген бұзушылықтар, сондай-ақ Сақтанушы ұсынған шынайы емес мәліметтер;
- 17) туристік немесе сапарды ұйымдастырушы басқа фирманың таратылуы;
- 18) Сақтанушының сапардан ерікті түрде бас тартуы немесе сапардан сақтандыру жағдайының себептерінен басқа себептер бойынша бас тарту;
- 19) Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған жағдайларда Сақтанушының шығу және еркін қозғалу құқықтарының уақытша шектелуі;
- 20) олардың меншік нысанына тәуелсіз құзіретті органдардың және ұйымдардың тауарларды алып алуы, тәркілеуі, тұтқындауы;

21) мемлекеттік (жергілікті, муниципалдық) биліктің шешімі бойынша енгізілген тыйымдар және (немесе) шектеулер;

22) Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында қарастырылған басқа жағдайлар.

17. Егер залалдар төмендегілер салдарынан туындаса, олар сақтандыру жағдайы болып табылмайды және Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырмайды:

1) контрагенттің және Сақтанушының сөз байланысуы бойынша бүркеме мәміле (жалған мәміле) болып табылған сатып алу-сату шартын жасасуы;

2) Сақтанушының, сатып алушының, банктің, басқа қаржы ұйымының, Сақтанушының инвестициялау объектісі болған кәсіпорынның, бағалы қағаздар эмитентінің залалдардың себебі болған қасақана немесе өрескел абайсыздығы;

3) сатып алушы сатып алған тауарларын, басқа мүлкін тиімсіз қолдануы (пайдалануы);

4) тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді), басқа мүлікті сатып алушының заңсыз әрекеттері;

5) контрагенттің кредитормен есеп айырысу кезегін кәсіпкер – сатушының пайдасына кереғар қасақана таңдауы;

6) оның кірістілігі мен өтімділігіне орай банкке төленуі көпе-көрінеу мүмкін болмаған, көтеріңкі проценттермен Сақтанушы мен банктің, басқа қаржы ұйымының сөз байласу арқылы депозиттік салым шартын жасасуы;

7) Сақтанушының банктің, басқа қаржы ұйымының сенімділігі, төлем қабілеттілігі бойынша таңдау жасаудағы өрескел абайсыздығы;

8) банктің кредиттік қоржынында жоғары проценттерге, сондай-ақ кепілдемесіз, кепілдіксіз, кепілсіз, жауапты заемшының сақтандыру полисінсіз тәуекелді кредиттердің үлес салмағының жоғары болуы;

9) кредиттерді беру туралы шешімді қабылдау кезінде банктің, басқа қаржы ұйымының заемшылардың кредитке қабілеттілігін және кредит тәуекелін талдауы және бағалауы кезіндегі қате есептері, қателері, басқа қасақана және қасақана емес ғәпілдіктері;

10) сатып алушыны, инвестиция объектісін, бағалы қағаздар эмитентін, банкті, басқа қаржы ұйымын жалған немесе қасақана банкротқа ұшырату немесе ерікті түрде тарату;

11) сенімділігі, төлем қабілеттілігі, болашақтағы қызмет бағыттары атүсті, біліксіз талданған және бағаланған эмитенттердің бағалы қағаздарына инвестициялау;

12) Сақтанушының, банктің, бағалы қағаздар эмитентінің, басқа қаржы ұйымдары персоналының заңсыз әрекеттері;

13) ақша аударымдарына, валютаны бағамдарын өзгертуге, тауарлардың бағаларын және (немесе) құнын өзгертуге тыйым салу немесе шектеу;

14) кеден баждарын төлеу бойынша міндеттемелер;

15) машиналарды, жабдықтарды, бақылау өлшегіш аспаптарын, реттеуші құралдарды, нұсқаулықтарды, технологиялық процесті бұзу;

16) тауарларға, жұмыстарға, қызметтерге сұраныс бағамы бойынша маркетингілік зерттеулердегі кемшіліктер;

17) біліктілігі жұмыстың күрделілігіне сәйкес келмейтін қызметкерлердің әрекеттері;

18) Сақтанушының сақтандыру жағдайымен тікелей себепті байланыстағы құқықбұзушылықты жасауы;

19) тозу, тоттану, коррозияға ұшырау, зеңдену, саңырауқұлақтану, дымқыл немесе құрғақ шіру, біртіндеп құлдырау, жасырын ақаулар, біртіндеп дамидын деформация немесе бұрмалану, жәндіктердің қоқыстары, кез келген түрдегі паразиттердің (микробтардың), кеміргіштердің әрекеттерін қоса алғанда және олармен шектелмей, біртіндеп әрекет ететін себептер;

20) Сақтанушының өрт қаупі бар, улы, жарылғыш және күйдіргіш материалдарды қодануы және қоймада ұстауы, қоқыстарды қоймада ұстауы немесе орналастыруы;

21) Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайы ретінде көрсетілмеген оқиғалар (залалды келтіру себептері, тәуекелдер);

22) Сақтанушының жеке басын куәландыратын құжаттың мерзімі сапарға шығар күннен бастап 180 (жүз сексен) күн бұрын өткен болса;

23) Сақтанушының тасымалдаушы қосымша ақысыз ұсынатын ұшудың (шығудың) баламалы вариантын пайдаланудан бас тартуы;

24) Сақтанушының жөнелту орнына уақтылы келмеуге тікелей кінәлі болуы.

18. Сақтандырушы сонымен қатар төмендегілер үшін сақтандыру төлемін жүргізбейді және жауапты болмайды:

1) Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасының (Сақтандырушы жауапкершілігінің лимитінен) мөлшерінен асатын залал бөлігіне;

2) Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру аумағынан тыс келтірілген залалға;

3) сақтандыру жағдайымен және оны кез келген уәкілетті органда (мемлекеттік баждар, ксерокөшірме шығындары, нотариатта куәландыру, сараптама, адвокаттың, өкілдің, аудармашының қызметтер ақысы) дәлелдеумен байланысты іс жүргізу шығындары;

4) моральдық зиян;

5) қаржылай шығыстар, уыстан шығарылған пайда, басқалай жанама залалдар, міндеттемелерді орындауды кешіктіргені үшін тұрақсыздық айыбы (айыппұл, өсімпұл) және басқа жанама шығындар, тауарлық түрін жоғалту;

6) егер ол шығыстар Сақтандырушының өтеуіне жататын залалдардың алдын алу немесе оларды азайту мақсатында жүзеге асырылған жағдайларды қоспағанда, сот, сараптама шығыстары;

7) мұнай мен газды жоспарлы түрде шығару салдарынан қоршаған ортаны ластау;

8) үшінші тұлғалардың және Сақтанушы қызметкерлерінің денсаулығына зиян келтіру;

9) егер ол сақтандыру аумағында әрекет ететін биліктің, инспекция немесе қадағалау органдарының өкімі бойынша бақылаудан шыққан деп жарияланған, алайда, осы Ережеге сәйкес бақылаудан шыққан деп саналмаған болса, сақтандырылған ұнғымаға бақылауды қалпына келтіру немесе оны қалпына келтіруге талпыну жұмыстарын жүргізу.

19. Сақтандыру сонымен қатар, мыналарға таратылмайды:

1) егер аталған оқиға зейнетақы төлемдерін алатын немесе оны алуға құқығы бар Сақтанушымен болса;

2) егер соңғы жұмыс орнында еңбек шартын бұзу сәтіне Сақтанушының үзіліссіз еңбек өтілі 12 (он екі) айдан кем болмаса;

3) егер белгісіз мерзімге жасалған еңбек шартын алдағы уақытта бұзу туралы хабарлама Сақтандыру шартын жасасу күнінен бұрын алынған болса;

4) егер белгісіз мерзімге жасалған еңбек шартын алдағы уақытта бұзу Сақтандыру шартын жасасу күнінен бұрын орын алса;

5) егер халықты жұмыспен қамту орталығында тіркелген тұлға ретінде Сақтанушыға Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған тәртіпте атаулы әлеуметтік көмек тағайындалмаған болса;

6) егер оның салдарынан қызметкерді басқа жұмысқа ауыстыру қажеттігі туралы медициналық қорытынды берілген сырқаттың диагнозы Сақтандыру шартының қолданысы басталғаннан бұрын қойылған болса;

7) егер тұлғаның Сақтандыру шартын жасасу сәтіне қызметкерді басқа жұмысқа ауыстыру қажеттігі туралы (оның ішінде медициналық куәландыруға жолдау) медициналық қорытындысы болса;

8) Сақтандыру шартын жасасу сәтіне денсаулығына байланысты жұмыс жасамаған тұлғаларға;

9) Сақтандыру шартын жасасу сәтіне кез келген демалыста болған тұлғаларға;

10) Сақтандыру шартын жасасу сәтіне толық емес жұмыс күні, толық емес жұмыс аптасы немесе қоса атқаратын талаптарда жұмыс жасаушы тұлғаларға.

20. Сақтандырушы егер сақтандыру жағдайы мыналардың салдарынан орын алса, Сақтанушы сақтандыру төлемін төлеуден толығымен немесе ішінара бас тартуға құқылы:

1) Сақтанушының қажетті қорғану және аса қажетті жағдайда жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, сақтандыру жағдайын тудыруға бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана жасалған іс-әрекетінің;

2) Сақтанушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қасақана қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған әрекеттерінің салдарынан болса;

3) Сақтанушының осы Ережелерде көрсетілген міндеттерді орындамауы.

21. Сондай-ақ келесі жағдайлар да Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуы үшін негіз болуы мүмкін:

1) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның зардаптары туралы көрінеу жалған мәліметтер хабарлауы;

2) Сақтанушының Сақтандыру шартында белгіленген міндеттемелер мен шарттарды орындамауы;

3) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) оның салдарынан сақтандыру жағдайының туындауы мүмкін оқиғаның туындағаны туралы Сақтандыру шартында белгіленген тәртіпте және мерзімдерде хабарламауы немесе уақтылы хабарламауы. Сақтанушы көрсетілген іс-әрекеттерді дәлелді себептермен орындай алмаса және оны құжаттармен растаған ахуалдарды қоспағанда;

4) Сақтанушының сақтандыру жағдайы басталуының мән-жайын тексеруде және одан келген залалдардың мөлшерін белгілеуде Сақтандырушыға кедергі жасауы;

5) Сақтанушының сақтандыру жағдайынан туындаған шығындарды азайту шараларын қасақана қолданбауы;

6) сақтандыру жағдайының сақтандыру аумағынан немесе сақтандыру қорғанысы қолданылатын кезеңінен тыс туындауы;

7) егер Сақтанушы тиісті өтемақыны шығын келтіруге кінәлі тұлғадан алған болса;

8) егер сақтандыру жағдайы туындаған сәтте Сақтандыру шарты күшіне енбесе;

9) Сақтанушы сақтандыру жағдайының туындау фактісін растайтын құжаттарды толық ұсынбаған жағдайда;

10) Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталғандығы үшін жауапты адамға талап қою құқықтарынан бас тартуы, сондай-ақ Сақтандырушыға талап ету құқығын өткізу үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы;

11) Сақтанушының тұрақты тұратын орнындағы жөнелту бекетіне келгенге дейінгі шығындары;

12) егер оның тұрақты тұратын аумағындағы жөнелту бекетінде рейс кешіктірілген болса, тұру шығындары.

22. Сақтандыру шартында осы тарауда аталып өткендерден басқа сақтандыру жағдайларының өзге де ерекшеліктері және (немесе) сақтандырудағы шектеулер белгіленуі мүмкін.

5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ. ФРАНШИЗА

23. Сақтандыру сомасы – сақтандыру объектісі сақтандырылған және Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру жағдайы басталған кездегі Сақтандырушы жауапкершілігінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.

24. Сақтандыру шартында жауапкершіліктің барлық түрлері бойынша жиынтық төлем Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сомасынан аспайтындай талаппен

Сақтандыру шарты бойынша сақтандырылған түрлі тәуекелдерге қатысты бөлек сақтандыру сомалары қарастырылуы мүмкін. Мұндай жағдайда Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасы жауапкершіліктің бірегей құрамдастырылған лимитін білдіреді.

25. Франшиза - Сақтандырушыны сақтандыру шарттарында қарастырылған белгілі бір мөлшерден аспайтын зиянды өтеуден босату. Сақтандыру шартымен шартты немесе шартсыз франшиза белгіленуі мүмкін.

26. Шартты франшизада Сақтандырушы белгіленген франшиза мөлшерінен аспайтын зиянды өтеуден босатылады, бірақ егер оның мөлшері осы сомадан асып кетсе, залалды толық көлемде өтеуге міндетті. Шартсыз франшизада келтірілген залал барлық жағдайларда белгіленген сома шегерілгеннен кейін өтеледі.

27. Қолданылатын франшизаның түрі мен мөлшері Сақтандыру шартында белгіленеді.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ. ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ МЕРЗІМДЕРІ

28. Сақтандыру сыйлықақысы – Сақтанушының Сақтандырушыға Сақтандырушы Сақтанушыға Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде сақтандыру төлемін жүргізуге міндеттемелер қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы.

29. Сақтандыру шарты бойынша төленуі тиіс сақтандыру сыйлықақысының мөлшері сақтандыру объектісін және сақтандыру тәуекелінің сипатын сепке ала отырып, сақтандыру сомасының бірлігінен алынатын, сақтандыру сыйлықақысының мөлшерін анықтайтын сақтандыру тарифіне сәйкес есептеледі.

30. Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын Қазақстан Республикасының валютасымен төлейді.

31. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларда сақтандыру сыйлықақысы шетел валютасымен төленуі мүмкін (валюталық баламада).

32. Сақтандыру сыйлықақысы бір мезгілде немесе бөліп-бөліп төленеді, аударыммен немесе қолма-қол ақшамен төленеді (Қазақстан Республикасының заңнама талаптарына сәйкес).

Сақтандыру сыйлықақысын төлеудің тәртібі мен мерзімі Сақтандыру шартында белгіленеді.

33. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе (тараптардың өзге шарттар туралы жазбаша келісімі болмаса), Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) Сақтандыру шартында көрсетілген мерзімде уақтылы төлемеген жағдайда, Сақтандырушы:

1) сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленбеген күннен бастап біржақты тәртіпте Сақтандыру шартын бұзуға;

2) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға;

3) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемінің мөлшерін анықтаған кезде, мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысының (кезекті сақтандыру жарнасының) сомасы шегеріледі.

34. Сақтандыру шарты 1 (бір) жылдан кем мерзімге жасалған кезде, сақтандыру сыйлықақысы Сақтандыру шартының іс жүзінде әрекет еткен күндер саны үшін (про-рата) не жылдық сақтандыру сыйлықақысынан проценттік қатынаста (бұл ретте толық емес ай толық ай ретінде есептеледі) есептеледі:

Мерзімі, айлар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Жылдық сақтандыру сыйлықақысынан %	20	30	40	50	60	70	75	80	85	90	95

7. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕРІ

35. Сақтанушы:

- 1) Сақтандыру шартын жасасу кезінде, егер ол құпия ақпарат болмаса, Сақтандырушының жылдық қаржылық есебімен танысуға;
- 2) осы Ережемен танысуға, Сақтандырушыдан сақтандыру шарттарын, оның Сақтандыру шарты бойынша құқықтары мен міндеттерін түсіндіруді талап етуге, осы Ереженің көшірмесін алуға;
- 3) Сақтандыру шартын жоғалтқан жағдайда оның қағаз нысанында ресімделген телнұсқасын алуға немесе Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсетілген Сақтанушының электрондық пошта мекенжайына электрондық Сақтандыру шартын қайта алуға;
- 4) Сақтандырушының сақтандыру жағдайын тергеу барысымен танысуға;
- 5) сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін алуға;
- 6) осы Ережеде (Сақтандыру шартында) белгіленген тәртіппен Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;
- 7) Сақтандырушының сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту туралы шешіміне Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен наразылық білдіруге құқылы.

36. Сақтанушы:

- 1) Сақтандыру шартын жасасқан кезде Сақтандырушыға өзіне белгілі болған барлық жағдайлар туралы, сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын шығындардың мөлшерін айқындау үшін хабарлауға;
- 2) басқа сақтандыру компанияларымен сақтандыру объектісіне қатысты жасалған және жасалған барлық сақтандыру шарттары туралы Сақтандырушыны хабардар етуге;
- 3) Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіпте және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеуге;
- 4) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы ақпарат беруге;
- 5) осы Ереженің (Сақтандыру шартының) талаптарын сақтауға;
- 6) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға басталған кезде және (немесе) оның салдарынан сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға басталған кезде ол туралы Сақтандырушыны хабардар етуге және осы Ережеде (Сақтандыру шартында) белгіленген тәртіппен және мерзімде қажетті іс-әрекеттерді жасауға;
- 7) осы Ереженің 10-тарауына (Сақтандыру шартының талаптарына) сәйкес, сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдауға Сақтандырушыға барлық қажетті және қажетті құжаттарды ұсынуға;
- 8) дереу, бірақ үшінші тұлғадан сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген залал үшін өтемақы (өтемақы) алған күннен бастап бес банктік күннен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлауға және алынған сақтандыру төлемінің тиісті бөлігін қайтаруға;
- 9) Сақтандырушыға зақымдалған, опат болған немесе жоғалтылған мүліктің құзіретті органдар куәландырған тізбесін (тізімін) сақтандыру жағдайының сипатына қарай Сақтандырушыға тапсыруға;
- 10) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап ету құқығын беруді, оның ішінде мұндай құқықты іске асыру үшін қажетті құжаттарды ұсынуды қамтамасыз етуге;
- 11) Сақтандыру шартының талаптары мен сақтандыру сыйлықақылары мен төлемдерінің мөлшері туралы құпиялылықты сақтауға;
- 12) сақтандыру жағдайынан болған залалды азайту жөнінде шаралар қолдануға;

13) Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған жағдайларда белгілі болған елеулі өзгерістер туралы, егер мұндай өзгерістер Сақтандыру шартының әрекет ету мерзімінде сақтандыру тәуекелінің артуына айтарлықтай әсер етуі мүмкін болса, дереу хабарлауға міндетті.

37. Сақтандырушы:

- 1) Сақтандыру шартын жасағанға дейін сақтандыру алды сараптамасын жүргізуге;
- 2) сақтандыру мерзімі ішінде сақтандыру тәуекелінің жай-күйін, оның Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы берген ақпаратқа сәйкестігін тексеруге;
- 3) сақтандырылған мүлікті құтқару шығындарын азайту іс-шараларына қатысуға құқылы. Бұл ретте Сақтандырушының аталған іс-шараларға қатысуы оқиғаның сақтандыру жағдайы ретінде танылуын растамайды;
- 4) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын дербес анықтауға, оның ішінде мүлікті және келтірілген залалдың мөлшерін анықтау бойынша іс-әрекеттерді тексеруге;
- 5) тиісті мемлекеттік органдар мен ұйымдардан олардың құзыретінен шыға отырып, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттарды сұратуға;
- 6) сотқа дербес талаптарды мәлімдемеуші үшінші тұлға ретінде қатысуға;
- 7) Сақтанушыдан сақтандыру жағдайының фактісін, оның туындау себептері мен жағдайларын, осы Ережелердің 10-тарауында көрсетілген зиянның мөлшерін анықтау үшін қажетті құжаттарды талап етуге;
- 8) сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешімді құзыретті органдардың деректері мен құжаттары негізінде барлық жағдайлар анықталғанға дейін Сақтанушыға Сақтандыру шартында қарастырылған тәртіпте және мерзімде жазбаша түрде хабарлама жіберіп, кері шегеруге;
- 9) осы Ережеде (Сақтандыру шартында) және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан немесе оның мөлшерін азайтудан бас тартуға немесе Сақтанушыға жазбаша хабарлама жіберу арқылы оқиғаны сақтандыру жағдайы деп танымауға;
- 10) келтірілген залал үшін жауапты тұлға кері талап құқығын қоюға;
- 11) Сақтанушы Сақтандыру шартының талаптарын бұзған жағдайда Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға құқылы.

38. Сақтандырушы:

- 1) Сақтанушыны сақтандырудың шарттарымен (осы Ережемен) таныстыруға, егер Сақтандыру шарты Сақтанушыға сақтандыру полисін берумен осы Ережеге қосу жолымен жасалған болса осы Ереженің көшірмесін беруге (жіберуге);
- 2) сақтандыру жағдайы туралы хабарламаны дереу, ондай хабарламаны алған сәттен бастап 1 (бір) жұмыс күні ішінде тіркеуге;
- 3) сақтандыру жағдайы басталған кезде, осы Ережеде (Сақтандыру шартында) белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға;
- 4) Сақтанушыға сақтандыру жағдайы туындаған кезде шығынды азайту үшін шеккен ақылға қонымды және орынды шығыстарын өтеуге;
- 5) Сақтанушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаған жағдайда, оған Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде жоқ құжаттар туралы хабарлауға;
- 6) сақтандырудың құпиялылығын қамтамасыз етуге;
- 7) қағаз нысанда ресімделген Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда, Сақтанушының өтінішінің негізінде оған Сақтандыру шартының дубликатын беруге немесе Сақтанушының сұрауы бойынша Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсетілген Сақтанушының электрондық пошта мекенжайына электрондық Сақтандыру шартын қайта жіберуге міндетті.

39. Тараптардың осы баптағы құқықтары мен міндеттері түпкілікті болып табылмайды. Сақтандырушының, Сақтанушының Қазақстан Республикасының заңнамасында, осы Ережеде, Сақтандыру шартында белгіленген өзге де құқықтары мен міндеттері бар.

8. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІН ҰЛҒАЙТУДЫҢ САЛДАРЫ

40. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы дереу, бірақ ол белгілі болған күннен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарлаған жағдайлардағы елеулі өзгерістер туралы жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

41. Кез келген жағдайда келесі өзгерістер маңызды болып танылады:

- 1) сақтандыруға өтініште және сақтандыру шартында көрсетілген мәліметтердің өзгеруі;
- 2) Сақтанушының еңбек және (немесе) кәсіпкерлік қызмет сипатының айрықша өзгеруі;
- 3) сақтандыру аумағының өзгеруі;
- 4) Сақтанушының бір тоқсандағы орташа түсім көлемінің немесе орташа айлық еңбекақысының айрықша (25%-тен артық) өзгеруі;
- 5) қосарланған сақтандырудың болуы.

42. Сақтандыру тәуекелінің артуына әкелетін жағдаяттар туралы хабардар болған Сақтандырушы, Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына мөлшерлес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.

Егер Сақтанушы Сақтандыру шартын өзгертуге немесе қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуге қарсылық білдірсе, Сақтандырушы Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған ережелерге сәйкес Сақтандыру шартының бұзылуын талап етуге құқылы.

43. Егер Сақтанушы осы тараудың 40-тармағында қарастырылған міндеттемелерді орындамаса, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды және оның бұзылуынан келтірілген залалдардың орнын толтыруды талап етуге құқылы.

44. Егер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына себеп болатын жағдайлар жойылып кетсе, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы емес.

9. САҚТАНУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ ТУЫНДАҒАН КЕЗДЕГІ ӘРЕКЕТТЕРІ

45. Сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) салдары сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға туындаған кезде Сақтанушы міндетті:

1) оған сақтандыру жағдайының белгілері бар және/немесе оның салдарынан сақтандыру төлемі бойынша Сақтандырушыда міндеттемелер туындауы мүмкін оқиға жайында мәлім болған немесе мәлім болуы тиіс болған сәттен бастап 3 (үш) жұмыс күн ішінде Сақтандырушыға хабарламаның жіберілген күнін анықтауға мүмкіндік беретін тәсілмен хабарлауға;

2) олардың күзіретінен шыға отырып, тиісті органдарға сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталғаны туралы дереу хабарлауға және оқиғаны құжатпен ресімдеуді қамтамасыз етуге;

3) орын алған жағдайда, зиянды өтеу туралы талапты қою үшін себеп болатын оқиғаға байланысты залалдарды азайту үшін орынды және қолжетімді шараларды дереу қабылдауға, оның ішінде, ол ретте Сақтандырушының нқсқауларын орындауға міндетті. Алайда, бұл әрекеттер Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндеттемесін мойындау деп қарастырылмауы керек;

4) егер Сақтандырушы Сақтандырушымен қатар Сақтанушының да мүдделерін қорғау үшін өзінің уәкілетті тұлғаларын тағайындау қажет деп тапса, Сақтандырушы көрсеткен тұлғаларға сенімхат және сақтандыру жағдайымен байланысты қажетті құжаттарды беруге;

5) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталу жағдайларымен байланысты және сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін қажетті барлық құжаттар мен мәліметтерді беруге;

6) Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталуы үшін жауапты тұлғаға талап құқығын қоюы үшін қажетті барлық әрекеттерді жасауға, оның ішінде, қажетті құжаттарды тапсыруға;

7) Сақтандырушының келісімінсіз өтемақыларды төлемеуге, сақтандыру жағдайымен байланысты талаптарды, сондай-ақ ондай талаптарды реттеу бойынша қандай да бір тікелей немесе жанама міндеттемелерді толықтай не ішінара қабылдамауға;

8) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының ахуалын және себептерін тергеуге барынша көмек көрсетуге, кедергі келтірмеуге, Сақтандырушының ойы бойынша орын алған оқиғаның мәртебесі туралы шешім қабылдау үшін қажетті түсініктемелерді беруден және (немесе) құжаттарды ұсынудан бас тартпауға міндетті.

46. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар етпеу, егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені дәлелденбеген болса немесе Сақтандырушыда бұл туралы ақпарат болмаса, оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетіне әсер етуі мүмкін болса, сақтандыру төлемінен бас тартуға құқық береді.

10. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ТУЫНДАҒАНЫН ЖӘНЕ ШЫҒЫН КӨЛЕМІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ

47. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы талапты Сақтанушы Сақтандырушыға осы талапты растайтын құжаттарды қолдана отырып, жазбаша нысанда ұсынады.

48. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы өтінішке келесі құжаттар қоса беріледі:

1) Сақтандыру шартының түпнұсқасы және (немесе) көшірмесі (оның телнұсқасы);

2) сақтандыру жағдайының басталу фактісін және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттар;

3) сақтандыру компаниясында істерді жүргізу және сақтандыру төлемін алу құқығын беретін сенімхат (заңды тұлға үшін немесе Сақтанушының мүдделерін ұсынған жағдайда);

4) сотта дауласу кезінде – сот органдарының құжаттары;

5) сақтандыру төлемін аудару үшін Сақтанушының банктік деректемелері;

6) сақтандыру жағдайлары ретінде қарастырылатын оқиғаларды тергейтін, сыныптайтын және олардың есебін жүргізетін не сақтандыру жағдайының басталу фактісін растайтын арнайы уәкілетті орган (комиссиялар) жасаған құжаттар;

7) Сақтанушы тартқан залалдың мөлшері туралы куәландыратын бухгалтерлік, банктік және басқа қаржылық және төлем құжаттары мен есептері.

49. Сақтанушы – жеке тұлға жұмысы жоғалтқан жағдайда, мыналар қосымша тапсырылады:

1) еңбек шартының (барлық қосымшаларымен бірге) түпнұсқасы немесе жұмыс беруші куәландырған көшірмесі, еңбек кітапшасының көшірмесі және жұмысқа қабылдау күнін және еңбек шартын бұзу күнін, оның ішінде, оның себебін растайтын басқа құжат;

2) Сақтанушының халықты реңбекпен қамту орталығында жұмыссыз ретінде тіркелгенін растайтын құжат;

3) Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан міндетті зейнетақы төлемдерінің аударылғаны туралы үзінді көшірме.

50. Сақтандырушыға шет тілінде ұсынылған құжаттар нотариаттың аударманың шынайылығын растаған белгісімен, қазақ немесе орыс тілдеріне аударылуы тиіс.

51. Сақтандырушы сақтандыру жағдайының жай-күйі туралы шешім қабылдауға қажетті құжаттардың тізбесін өз бетінше қысқартуға және Сақтандырушының пікірі бойынша осы шешім қабылдауға жеткілікті құжаттармен шектелуге құқылы.

52. Жекелеген жағдайларда Сақтандырушы, егер олардың болмауы сақтандыру жағдайының басталу фактісін анықтауға және шығын мөлшерін анықтауға мүмкіндік бермесе немесе сақтандыру жағдайы туралы қосымша ақпарат қажет болса, Ереженің осы бабында көрсетілмеген басқа құжаттарды ұсынуды талап етуге құқылы.

53. Құжаттарды қабылдаған Сақтандырушы өтініш берушіге ұсынылған құжаттардың толық тізімін және олардың қабылданған күнін көрсете отырып анықтама беруге міндетті. Куәліктің бір данасы өтініш берушіге беріледі, екінші данасы өтініш берушінің белгісімен бірге Сақтандырушыда қалады. Сақтанушы сақтандыру төлемі туралы талабын электронды нысанда жіберген жағдайда Сақтандырушы оған анықтаманы электронды түрде беруге құқылы.

54. Егер Сақтанушы, Сақтандырылушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру мәселесін қарау үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаса, Сақтандырушы Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде өтініш берушіге жетіспейтін құжаттар туралы хабарлауға міндетті.

11. ЗАЛАЛДАРДЫҢ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

55. Сақтандыру төлемі Сақтанушыға келтірілген нақты залалдың шегінде, бірақ Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасында (Сақтандырушы жауапкершілігінің лимиті), франшиза (бар болған жағдайда) ескеріле отырып жүзеге асырылады. Сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген тікелей мүліктік залал ғана өтелуге жатады.

56. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде Сақтандырушы өзіне тиесілі сақтандыру сыйлықақыларын немесе Сақтанушы төлемеген сақтандыру жарналарын есепке алуға құқылы.

57. Тараптар арасында зиянның себептері мен мөлшері туралы дау туындаған жағдайда, тараптардың әрқайсысы тәуелсіз бағалау (сараптама) өткізілуін талап етуге құқылы. Бағалау (сараптама) оны сұраған тараптың есебінен жүзеге асырылады. Егер бағалау (сараптама) нәтижелері Сақтандырушының сақтандыру төлемінен бас тартуының негізсіз екендігі анықталған жағдайда, Сақтандырушы бағалау (сараптама) өткізу шығындарын өтейді. Егер оның нәтижелері бойынша іс сақтандыру ретінде танылмаса, Сақтанушы бағалау (сараптама) жүргізу шығындарын дербес көтереді.

58. Тараптардың біреуі өткізілген бағалаудың (сараптаманың) нәтижелерімен келіспеген жағдайда, Сақтандырушы келтірілген залалдың бөлігін осы Ережеде немесе Сақтандыру шартында көзделген тәртіппен және мерзімде төлеуге құқылы.

59. Сақтанушының ықтимал шығындардың алдын-алу немесе азайту, оның ішінде сақтандырылған мүлікті құтқару және сақтау бойынша шығындары, егер ондай шығындар қажетті болған болса немесе Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін қажет болса, тіпті ол тиісті шаралар сәтсіз болса да, өтелуге жатады. Мұндай шығындар нақты көлемде өтеледі, алайда сақтандыру төлемі мен шығыстардың өтемақысы Сақтандыру шартында қарастырылған сақтандыру сомасынан (жауапкершіліктің шекті сомасынан) аспайтындай мөлшерде, сондай-ақ Сақтандырушыға ондай шығындарды растайтын құжаттар ұсынылған кезде, өтеледі. Сақтандыру шартында ондай шығындардың сомаларын сақтандыру сомасынан немесе сақтандыру төлемінен үлес түрінде шектеу қарастырылуы мүмкін.

60. Сақтанушының Сақтандырушының нұсқауларын орындауының нәтижесінде туындаған шығындары сақтандыру сомасына қарамастан толық көлемде өтеледі.

61. Сақтандырушы Сақтанушының ықтимал залалдарды азайту үшін орынды және қолжетімді шараларды қасақана қабылдамауы салдарынан туындаған залалдар бөлігінде сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады.

62. Сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген зиянды Сақтанушыға үшінші тұлғалар өтеген жағдайда, Сақтандырушы Сақтандыру шарты бойынша төленетін сома мен Сақтандырушы үшінші тараптан алған сома арасындағы айырманы ғана өтейді.

63. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырғаннан кейін, егер Сақтандыру шартында басқалай қарастырылмаса, жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшеріне азайтылған сақтандыру сомасының шегінде жауапкершілігін жалғастыра береді.

12. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН ШАРТТАРЫ

64. Егер Сақтандыру шартында басқа мерзім көзделмесе, Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы өтінішті осы Ереженің 10-тарауымен реттелген барлық құжаттарды алғаннан кейін 10 (он) жұмыс күні ішінде қарайды.

65. Сақтандыру оқиғасы сақтандыру жағдайы деп танылған кезде, Сақтандырушы Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асырады.

66. Сақтандыру төлемінен бас тартқан жағдайда, Сақтандырушы Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде Сақтанушыға жазбаша нысанда бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесімен хабарлайды.

67. Егер тиісті құзыретті органдар сақтандыру жағдайының басталуына әкеп соқтырған мән-жайлар бойынша қылмыстық іс қозғаған немесе әкімшілік тергеу бастаған жағдайда, Сақтанушы соттың шешімі (үкім, қаулы) немесе тергеудің аяқталғаны туралы басқа құжат күшіне енгенге дейін және Сақтандырушыға тиісті құжаттар ұсынылғанға дейін, өтініш берушіге жазбаша хабарлама жіберіп, сақтандыру төлемі туралы шешімді тоқтата тұруға құқылы.

68. Егер Сақтандырушыда сақтандыру жағдайын немесе шығындардың мөлшерін растайтын құжаттардың түпнұсқалығына күмән туындаған болса, ол сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешім қабылдау мерзімін осындай құжаттардың түпнұсқалығын уәкілетті органдар растағанға дейін, бірақ 3 (үш) айдан аспайтын мерзімге ұзартуға құқылы.

69. Сақтандырушы Сақтанушының залалдарды азайту үшін орынды және қолжетімді шараларды қасақана қабылдамау салдарынан туындауы мүмкін залалдар бөлігінде сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады.

70. Сақтандырушы, егер сақтандыру жағдайы төмендегілердің салдарынан туындаса, Сақтанушыға сақтандыру төлемінен толық немесе ішінара бас тартуға құқылы:

1) Сақтанушының сақтандыру жағдайы басталуына немесе оның пайда болуына бағытталған қасақана әрекеттері, қорғаныс пен төтенше жағдай кезінде жасалған әрекеттерді қоспағанда;

2) Сақтанушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен, сақтандыру жағдайына байланысты қасақана жасалған қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған іс-әрекеттері.

71. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуы үшін мыналар да негіздеме болуы мүмкін:

1) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның салдары туралы жалған ақпарат туралы хабарлауы;

2) Сақтанушының сақтандыру оқиғасының басталуына немесе оның басталуынан тәуекелдің едәуір артуына себеп болған, Сақтандыру шартында белгіленген міндеттемелер мен шарттарды орындамауы;

3) Сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және мерзімде сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның басталуы туралы және (немесе) оның салдары сақтандыру

жағдайының басталуы мүмкін оқиғаның басталғаны туралы Сақтандырушыға хабардар етпеу немесе уақтылы хабарламау;

4) Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталуын және ол келтірген залалдың мөлшерін белгілеуіне кедергі келтіру;

5) Сақтанушының сақтандыру жағдайынан болатын залалды азайту шараларын қасақана қабылдамауы;

6) сақтандыру жағдайының Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру қорғанысының аумағынан тыс жерде басталуы;

7) егер Сақтанушы зиянның келтірілуі үшін жауапты адамнан тиісті өтемақы алса;

8) егер сақтандыру жағдайы басталған кезде, Сақтандыру шарты күшіне енбеген болса;

9) Сақтанушы сақтандыру жағдайының басталу фактісін растайтын және осы Ереженің 10-тарауында және Сақтандыру шартында көрсетілген құжаттарды ұсынбаған жағдайда;

10) Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталғандығы үшін жауапты адамға талап қою құқықтарынан бас тартуы, сондай-ақ Сақтандырушыға талап ету құқығын өткізу үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы.

72. Сақтандырушының сақтандыру төлемінен бас тартуы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте сотта даулануына болады.

73. Сақтанушы, егер:

– залалды Сақтанушыға залал келтіруге жауапты тұлға өтесе;

– талап мерзімі ішінде заңның күшіне сай немесе осы Ережеге сәйкес Сақтанушыны сақтандыру төлеміне құқығынан толықтай немесе ішінара айыратын жағдай табылған кезде, Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемін (оның тиісті бөлігін) кері қайтаруға міндетті.

13. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

74. Сақтандыру шарты Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде жасалады.

75. Сақтандыру шартын (бұдан әрі - өтініш) жасасуға арналған өтініш нысанын Сақтандырушы белгілейді.

76. Қағаз нысанда жасалған Сақтандыру шарттары бойынша Сақтанушы қол қойған өтініш Сақтандыру шартының Сақтандырушыда болатын данасының ажырамас бөлігі болып табылады.

Электрондық нысанда жасалған Сақтандыру шарттары бойынша Өтінім Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушымен ұсынылған ақпарат тізімін құрайды, бұл ретте Өтінімге қол қою Сақтандырушымен белгіленген тәсілмен жүзеге асырылады.

77. Сақтандыру шарты Сақтандырушы сақтандыру тәуекелін бағалағаннан кейін және тараптар Сақтандыру шартын жасасу арқылы немесе Сақтанушыны сақтандыру ережесіне қосып, оған сақтандыру полисін беру арқылы Сақтандыру шартының қағаздағы және электронды нысаны бойынша барлық маңызды шарттары туралы келісімге келгеннен кейін жазбаша түрде жасалады.

Сақтандыру шарты электронды нысанда Сақтанушы мен Сақтандырушы арасында электронды ақпарат ресурстарымен алмасу арқылы жасалады.

Электронды нысанда Сақтандыру шартын жасасқаннан кейін Сақтандырушы Сақтанушының электронды мекенжайына электронды Сақтандыру шартын жөнелтеді.

78. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын ықтимал шығындардың мөлшерін айқындау үшін айтарлықтай маңызы бар жағдайлар туралы, егер бұл жағдаяттар белгісіз болса және Сақтандырушыға таныс болмауы керек болса, хабарлауға міндетті.

79. Сақтандыру шартын жасау үшін Сақтандырушы Сақтанушыдан сақтандыру тәуекелін сипаттайтын қосымша құжаттарды (мәліметтерді) талап етуі мүмкін.

80. Сақтандыру шартына өзгертулер мен толықтырулар енгізу Сақтанушының Сақтандыру шартын жасасу нысанына сәйкес жазбаша өтініші негізінде, Сақтандырушының Сақтандыру шартына қосымша келісім жасауы арқылы жүргізіледі. Егер сақтандыру сақтандыру полисін шығару арқылы жүзеге асырылса, онда өзгертулер мен толықтырулар енгізілген кезде сақтандыру полисі мерзімінен бұрын тоқтатылып, жаңасы жасалады.

81. Егер Сақтандыру шарты жасалғаннан кейін, Сақтанушының Шартты жасасу мақсатында Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелін бағалау үшін маңызды мән-жайлар туралы жалған ақпарат бергені және Сақтандырушы Сақтандыру шартын жасасу туралы шешім қабылдағаны анықталса, Сақтандырушы Сақтандыру шартын жарамсыз деп тануды талап етуге құқылы.

82. Егер Сақтандыру шартында Сақтанушының жағдайын Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде қарастырылған жағдаймен салыстырғанда нашарлататын жағдайлар болса, осы заңнамалық актілерде белгіленген ережелер қолданылады.

83. Қағаз нысанда ресімделген Сақтандыру шарты жоғалған жағдайда Сақтандырушы Сақтанушыға оның жазбаша өтінішінің негізінде Сақтандыру шартының телнұсқасын береді. Сақтанушының сұрауы бойынша электрондық нысанда ресімделген Сақтандыру шарты Сақтанушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсетілген Сақтанушының электрондық пошта мекенжайына қайта жіберілуі мүмкін.

Сақтандырушы Сақтанушыдан Сақтандыру шартының телнұсқасын жасау шығындарын өндіріп алуға құқылы, бұл ретте өтелетін шығыстардың жалпы сомасы Сақтандыру шартымен белгіленеді.

14. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ӘРЕКЕТ ЕТУ АУМАҒЫ ЖӘНЕ МЕРЗІМІ

84. Сақтандыру шартында көрсетілген мемлекеттің аумағы сақтандыру аумағы болып табылады.

85. Сақтандыру шарты 1 (бір) жыл мерзімге, сондай-ақ тараптардың келісімімен, Сақтанушы өтінген өзге де мерзімге жасалуы мүмкін.

86. Сақтандыру шарты Шартта көрсетілген күннен бастап күшіне енеді және тараптар үшін міндетті болып есептеледі. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру қорғанысының мерзімі Сақтандыру шартының мерзімімен сәйкес келеді.

87. Сақтандыру шарты келесі жағдайларда өзінің әрекет етуін тоқтатады:

- 1) Сақтандыру шартының мерзімі аяқталғанда;
- 2) Сақтандырушы сақтандыру сомасының (Сақтандырушы жауапкершілігінің лимиті) мөлшеріндегі сақтандыру төлемін жүзеге асырғанда;
- 3) Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылғанда.

88. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген міндеттемелерді тоқтатудың жалпы негіздерінен басқа келесі жағдайларда мерзімінен бұрын бұзылады:

- 1) сақтандыру объектісі тоқтаған кезде;
- 2) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, Сақтанушы сақтандырылған объектіні иеліктен шығаруы;
- 3) сақтандыру жағдайының туындау мүмкіндігі жойылғанда және сақтандыру жағдайынан басқа жағдайларға байланысты сақтандыру тәуекелінің болуы тоқтатылғанда;
- 4) Сақтандырушыны мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімі заңды күшіне енгенде;
- 5) егер Сақтандыру шарты Сақтанушыға Сақтандыру полисін беру арқылы жасалған болса, сақтандыру полисіне енгізілген шарттар мен ақпараттың өзгеруі;
- 6) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда.

Көрсетілген жағдайларда шартты бұзуға негіз болған жағдай туындаған кезден бастап шарт бұзылған болып саналады, бұл туралы мүдделі тарап екінші тарапқа дереу хабардар етуі керек.

89. Сақтандыру шарты Тараптардың бастамасы немесе келісімі бойынша мерзімінен бұрын бұзылуы мүмкін. Егер Сақтандыру шартында немесе тараптардың келісімінде өзгеше көзделмесе, Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға бастамашы болған тарап басқа тарапқа бұзу жоспарланған күнінен бастап күнтізбелік 15 (он бес) күннен кешіктірмей хабарлайды. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу талаптары Сақтандыру шартында белгіленеді.

90. Сақтандыру шарты осы тараудың 87 және 88-тармақтарында көзделген жағдайларға байланысты мерзімінен бұрын бұзылған кезде, Сақтандырушы сақтандыру жарнасының бір бөлігін сақтандыру әрекет еткен уақытқа сәйкес алуға құқылы.

91. Сақтанушы кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға құқылы.

92. Сақтандыру шарты Сақтанушының бастамасы бойынша мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда (Сақтанушы Сақтандыру шартынан бас тартқанда), Сақтандырушы:

- төленген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын қайтармауға;
- Сақтандыру шартының қолданыс мерзімі өтпеген кезеңіне барабар сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін, іс жүргізу шығындарының сомасын шегеріп жүргізуге құқылы. Мұндай шығындардың мөлшері Сақтандыру шартында кері қайтарылуы тиіс сомадан проценттік қатынаста белгіленеді.

Сақтанушының бастамасы бойынша Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзудың шарттар Сақтандыру шартында айқындалады.

93. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын бұзылуы Сақтанушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, сақтандыру сыйлықақысы (оның бөлігі) қайтарылмайды.

94. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, соңғысы Сақтанушыға өзі төлеген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын толық көлемде қайтаруға міндетті.

95. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу кезінде, егер ол Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемдері жүргізілген болса, Сақтандырушы төлеген сақтандыру сыйлықақысын не сақтандыру жарналарын кері қайтармауға құқылы.

96. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жалпы негіздерден басқа, Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде заңсыз пайда алу мақсатын ұстанса, оның ішінде оның сақтандыру жағдайы туындағаннан кейін жасаса Сақтандыру шарты жарамсыз болып танылады.

15. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ

97. Қосарланған (көпше) сақтандыру – бір объектіні бірнеше Сақтандырушыда олардың әрқайсысымен жеке шарттар бойынша сақтандыру.

98. Қосарланған сақтандыру кезінде әрбір Сақтандырушы Сақтанушының алдында онымен жасалған Шарттың шегінде жауаптылықта болады, алайда Сақтанушының барлық Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауы тиіс.

Бұл ретте Сақтанушы өзімен жасалған шартта көзделген сақтандыру сомасының көлемінде кез келген Сақтандырушыдан сақтандыру төлемін алуға құқылы. Егер алынған сақтандыру төлемі нақты нұқсанды жаппаған жағдайда, Сақтанушы жетпейтін соманы басқа Сақтандырушыдан алуға құқылы.

99. Сақтандыру төлемінен толықтай немесе ішінара босатылған Сақтандырушы келтірілген нұқсанды басқа Сақтандырушылардың өтегеніне орай, Сақтанушыға шеккен

шығыстарды шегере отырып, сақтандыру сыйлықақысының тиісті бөлігін қайтаруға міндетті.

100.Сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қосарланған сақтандыру кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға басқа сақтандыру компанияларында сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы барлық ақпаратты, оның ішінде басқа Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің мөлшері туралы ақпаратты беруге міндетті.

101.Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын білуге, басқа сақтандыру компанияларымен бірлесіп, сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген шығындардың мөлшерін анықтауға құқылы.

16. СУБРОГАЦИЯ

102.Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға сақтандыру нәтижесінде өтелген залалдар үшін жауапты адамға қоятын Сақтанушының төленген сомасының шегінде талап қою құқығы ауысады.

103.Сақтанушы сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға ондағы бар барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге, және оған Сақтандырушыға ауысқан талап ету құқығын жүзеге асыруға қажетті барлық мәліметтердің хабарлауға міндетті.

104.Егер Сақтанушы Сақтандырушымен өтелген шығындар үшін жауапты тұлғаға талап қою құқығынан бас тартса, немесе осы құқықты жүзеге асыру Сақтанушының кінәсінен мүмкін болмаса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толығымен немесе тиісті бөлігін жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

17. ЕҢСЕРІЛМЕЙТІН КҮШ ЖАҒДАЯТТАРЫ

105.Егер тараптар еңсерілмейтін күш жағдайларына (форс-мажорға) байланысты, яғни тараптың Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін орындау мүмкін болмайтын ерекше және болдырмайтын жағдайларға байланысты өз міндеттемелерін тиісті түрде орындау мүмкін еместігін дәлелдейтін болса, тараптар жауапкершіліктен босатылады.

106.Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді тараптардың біреуі толық немесе жартылай орындауы мүмкін болмаған жағдайда, оларды орындау мерзімі осындай жағдайлар болған уақытқа тең мерзімге кейінге қалдырылады.

107.Егер форс-мажорлық жағдаяттар 3 (үш) айдан астам уақытқа созылса, онда тараптардың әрқайсысы Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін одан әрі орындаудан бас тартуға құқылы. Бұл жағдайда тараптардың ешқайсысы екінші тараптан Сақтандыру шартының бұзылуынан келтірілген залалдың орнын толтыруды талап етуге құқылы емес.

108. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді орындау мүмкін болмаған тарап міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін жағдайлардың туындауы немесе тоқтатылуы туралы екінші тарапқа жиырма күндәік мерзімде хабарлауға міндетті.

18. ДАУЛАРДЫ ШЕШУДІҢ ТӘРТІБІ

109. Сақтандыру субъектілерінің арасында Сақтандыру шартын орындау бойынша туындайтын барлық даулар егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешіледі.

19. ҚОСЫМША ШАРТТАР

110. Сақтандыру шартында Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де шарттар көзделуі мүмкін.

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Басқалай қаржы залалдарынан ерікті сақтандыру ережесі
2020 жылғы 23 сәуірден бастап қолданысқа енді

111. Сақтандырушы осы Ереженің негізінде сақтандыру тәуекелдерінің түрлі жинақтарымен және Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де сақтандыру шарттарымен сақтандыру бағдарламаларын әзірлеуге құқылы.

112. Сақтандыру шартының мазмұны осы Ережеге сәйкес келмеген жағдайда, егер ол Сақтандыру шартында тікелей мазмұндалмаған болса, Сақтандыру шартының талаптары қолданылады.

113. Осы Ережемен реттелмеген бөлікте Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы қолданылады.